

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

2	5	8	5	1
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	1
---	---	---	---

Master of Arts (Sociology) 1st Semester

(2125)

SOCIOLOGY OF DEVELOPMENT

Paper-SOC-R-413 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— Attempt **FIVE** questions in all. Question No. **I** is compulsory.
Attempt **FOUR** questions, selecting **ONE** question from
each Unit.

I. Attempt all of the following in 40-45 words :

(i) Liberalization

(ii) Development

(iii) Modernisation

(iv) Vicious Cycle of Poverty (Myrdal)

(v) HDI

(vi) Sustainable Development

- (vii) Who is an Entrepreneur according to Hagen?
(viii) Centre-Periphery (A.G. Frank)
(ix) Unequal Exchange (Paul Baran)
(x) Mixed Path of Development. 10×2=20

UNIT—I

- II. Discuss the meaning and multiple dimensions of the concept of development. 15

OR

- III. Explain in detail various Operational Indicators used to measure Development. 15

UNIT—II

- IV. Critically discuss Rostow's Economic model of Development. 15

OR

- V. Explain McClelland's Social-Psychological approach to Modernization. 15

UNIT—III

- VI. Describe Immanuel Wallerstein's theory of Underdevelopment. 15

OR

- VII. Explain Samir Amin's Theory of Underdevelopment. 15

UNIT—IV

VIII. Explain in detail the Socialist approach to Development. 15

OR

IX. Describe the Impact of Globalization in Developing countries. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रश्न संख्या I अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनते हुए चार प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

I. निम्नलिखित सभी प्रश्नों के उत्तर 40-45 शब्दों में दीजिए :

(i) उदारीकरण

(ii) विकास

(iii) आधुनिकीकरण

(iv) गरीबी का दुष्चक्र (Myrdal)

(v) मानव विकास सूचकांक

(vi) सतत विकास

(vii) हेगन के अनुसार उद्यमी कौन है?

(viii) केंद्र-परिधि (A.G. Frank)

(ix) असमान विनिमय (Paul Baran)

(x) विकास का मिश्रित पथ।

10×2=20

यूनिट—I

- II. विकास की अवधारणा के अर्थ और विविध आयामों पर चर्चा कीजिए। 15

अथवा

- III. विकास को मापने के लिए प्रयुक्त विभिन्न परिचालन संकेतकों की विस्तार से व्याख्या कीजिए। 15

यूनिट—II

- IV. रोस्टो के विकास के आर्थिक मॉडल की आलोचनात्मक व्याख्या कीजिए। 15

अथवा

- V. आधुनिकीकरण के प्रति मैक्लेलैंड के सामाजिक-मनोवैज्ञानिक दृष्टिकोण की व्याख्या कीजिए। 15

यूनिट—III

- VI. इमैनुएल वालरस्टीन के अविकसितता के सिद्धांत का वर्णन कीजिए। 15

अथवा

- VII. समीर अमीन के अविकसितता के सिद्धांत की व्याख्या कीजिए। 15

ਯੂਨਿਟ—IV

VIII. ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਜਿਏ। 15

ਅਥਵਾ

IX. ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਮੇਂ ਵੈਸ਼ਵੀਕਰਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾ ਵਰਨਣ ਕੀਜਿਏ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ, ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

I. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ 40-45 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :

(i) ਉਦਾਰੀਕਰਨ

(ii) ਵਿਕਾਸ

(iii) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ

(iv) ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਦੁਸ਼ਟ ਚੱਕਰ (ਮਾਇਰਡਲ)

(v) HDI

(vi) ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ

(vii) ਹੇਗਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਉੱਦਮੀ ਕੌਣ ਹੈ ?

(viii) ਸੈਂਟਰ-ਪੈਰੀਫੇਰੀ (A.G. Frank)

(ix) ਅਸਮਾਨ ਐਕਸਚੇਂਜ (Paul Baran)

(x) ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਤ ਮਾਰਗ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ—I

II. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਆਯਾਮਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਜਾਂ

III. ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਚਾਲਨ ਸੂਚਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 15

ਯੂਨਿਟ—II

IV. ਰੋਸਟੋ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਡਲ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਜਾਂ

V. ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਲਈ ਮੈਕਲੇਲੈਂਡ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ—III

VI. ਇਮੈਨੁਅਲ ਵਾਲਰਸਟਾਈਨ ਦੇ ਅਲਪਵਿਕਸਿਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 15

ਜਾਂ

VII. ਸਮੀਰ ਅਮੀਨ ਦੇ ਅਲਪਵਿਕਸਿਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ—IV

VIII. ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 15

ਜਾਂ

IX. ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 15